

ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Στην πρόταση νόμου "Εγκλήματα κατά της πολιτιστικής υπόστασης της χώρας"

Προς τη Βουλή των Ελλήνων

A. ΓΕΝΙΚΑ

α. Ο ελλαδικός χώρος γνώρισε στην πολυκύμαντη ιστορία του κάθε είδους καταστροφές και περιπέτειες. Δοκιμάστηκε από επιδρομές, διαμελιστηκε, έζησε πολέμους, διχασμούς και αναταραχές, βίωσε τη σκλαβιά, τη ληστεία του πλούτου του, τη διασπορά του έμψυχου δυναμικού του, την πείνα και την ανέχεια. Πέρασε συμφορές, που όμοιές τους αποδυνάμωσαν και εξοβέλισαν από προσώπου γης, έθνη με ιστορία, με παράδοση με ισχυρούς συνεκτικούς δεσμούς. Αυτό που κράτησε τον ελληνισμό έρθιο μέσα στο χρόνο ήταν η δύναμη των χιλιάδων χρόνων της παράδοσής του. Δύναμη που αναγεννιόταν και περνούσε από γενιά σε γενιά με την ιστορική μνήμη και αυτογνωσία του ελληνικού λαού. Σημαντικός και πρωταρχικός παράγοντας στην ζωντάνια του ελληνικού πνεύματος μέσα στο χρόνο και στην πολιτιστική του αντοχή ήταν η παρουσία στο πλάι του καθημερινού ανθρώπου των μνημείων του, της τέχνης του, του πολιτισμού του. Κάθε γωνιά της ελληνικής γης είναι σπαρμένη από την ενσάρκωση της ιστορικής εθνικής μας μνήμης. Η παρουσία των μνημείων πολιτισμού δίπλα στον καθημερινό περίγυρο των Ελλήνων κρατάει την αίσθηση της ταυτότητας του Έθνους μας, τη μοναδικότητά του, τη συνέχεια της ιστορίας του.

Γι' αυτό απ' όλες τις επιδρομές που γνώρισε ο τόπος, η πιο απειλητική είναι η απογύμνωσή του από τη ζωντανή μνήμη του. Η σκύλευση των θησαυρών του από ασυνείδητους ντόπιους και ξένους που κερδοσκοπούν ασύδοτα με την εθνική κληρονομιά μας, πληγώνοντας βανάουσα τον ιστό της πολιτιστικής μας συνοχής, την ίδια την ύπαρξη του Έθνους μας. Αυτό που πολύ φτωχά αποδίδει ο όρος "αρχαιοκαπηλεία". Απ' όλες τις καταστροφές η μόνη που δεν επανορθώνεται είναι η πολιτιστική απογύμνωση της χώρας με την κλοπή των ζώντων στοιχείων της ιστορικής αυτοσυνειδησίας του Έθνους μας. Έτσι ο αγώνας για την πάταξη της αρχαιοκαπηλείας είναι στην ουσία του αγώνας για την προστασία της πολιτιστικής υπόστασης της χώρας μας.

β. Η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς είναι πολυσύνθετο και πολύπλοκο εγχείρημα και το πρόβλημα οξύτατο. Απαιτούνται οργανωτικά μέτρα, μέτρα οικονομικά (πρόληψης και καταστολής) ριζικός εκσυγχρονισμός του νομοθετικού οπλοστασίου της έννομης τάξης, ευαισθητοποίηση του ελληνικού λαού και των μαζικών του φορέων.

Η υπό κρίση πρόταση νόμου είναι η πρώτη τη από σειρά νομοθετημάτων που θα πρέπει να προωθηθούν στην εθνική αντιπροσωπεία για να βελτιωθεί ακόμα περισσότερο η προστασία της πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Γνωρίζουμε βέβαια τις δυσκολίες. Οι δυσκολίες προέρχονται από το γεγονός ότι όλος ο εθνικός χώρος είναι ενιαία κοιτίδα αρχαιολογικών ευρημάτων. Αυτό κύριως δυσκολεύει την προστασία γιατί η αστυνόμευση είναι εξαιρετικά δυσχερής και υπέρμετρα δαπανηρή. Πρόσθετες επίσης δυσχέρειες ανακύπτουν από την ανάγκη χάραξης της πολιτικής προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς με τρόπο που δεν θίγει την οικονομική ανάπτυξη και την τοπική ευημερία των πολιτών. Δεν είναι όμως μόνο ο εδαφικός χώρος. Ο υποθαλάσσιος χώρος, είναι διάσπαρτος με αρχαιολογικούς θησαυρούς. Το έκτακτο των ακτών είναι τεράστιο. Οι παράγοντες αυτοί καθιστούν πάντα την όλη προσπάθεια.

γ. Η ποινική προστασία της πολιτιστικής υπόστασης της χώρας αποτελεί ρητή συνταγματική επιταγή. Το άρθρο 24 του Συντάγματος του 1975 επιτάσσει την Πολιτεία να λάβει "ιδιαίτερα κατασταλτικά μέτρα" για τη διαφύλαξη του πολιτιστικού περιβάλλοντος. Όμως η κείμενη νομοθεσία είναι πεπαλαιωμένη και ανεπαρκής. Ο αρχαιολογικός νόμος σε κωδικοποιημένη μορφή χρονολογείται από το 1932. Οι ουσιαστικές του διατάξεις απηχούν δικαιο ακομα παλαιότερο και ορισμένες από αυτές είναι του 19ου αιώνα.

Η ποινική προστασία ειδικότερα που πρέπει να αποτελεί σημαντικό κορμό των προστατευτικών διατάξεων είναι ισχυρή, άνευρη και αποσπασματική και σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να επιτελέσει την προληπτική (ειδική και γενική) λειτουργία της. Αντίθετα σε ορισμένες περιπτώσεις το χαμηλό μέγεθος των απειλούμενων ποινών για σοβαρότατες ουσιαστικά αξιόποινες πράξεις (ήπιες χρηματικές ποινές, κράτηση, κ.λπ.) λειτουργούν έμμεσα ως προτροπή τέλεσης εγκλημάτων, αφού η προσδοκώμενη για τον εγκληματία ωφέλεια είναι απείρως μεγαλύτερη από την πιθανή βλάβη, που θα υποστεί από μια τέτοια ποινή. Καμιά επίσης πρόνοια δεν έχει ληφθεί για τη σύντομη εκδίκαση αξιόποινων πράξεων με αποτέλεσμα πολλές από αυτές να παραγράφονται συντομα λόγω του νομικού χαρακτηρισμού των εγκλημάτων και οι δράστες να αποφεύγουν την τιμωρία.

Ειδικότερα ως προς το άρθρο 1.

Η οικονομική αξία ενός πράγματος, που αποτελεί στοιχείο της πρόφατης ή απωτερης πολιτιστικής παράδοσης, δεν είναι το πρόσφορο κριτήριο, που απαιτείται για να θεμελιωθεί ο νομικός χαρακτηρισμός ενός εγκλήματος του οποίου αποτελεί το υλικό αντικείμενο. Πρώτον γιατί είναι κριτήριο, που επιδέχεται έντονα υποκειμενική κρίση, άρα ανασφαλές στη νομική του φυσιογνωμία. Δεύτερον γιατί δεν αποδίδει την πραγματική σημασία, που έχει η διάσωση, η συντήρηση και η προστασία της πολιτιστικής παράδοσης για το κοινωνικό σύνολο εν όψει της νομικής φύσης του έννομου αγαθού που προστατεύεται. Νομικό αντικείμενο των διατάξεων που προστατεύουν τα στοιχεία της πολιτιστικής παράδοσης δεν είναι "η περιουσία του κράτους" με την οικονομική διάσταση του όρου, νομικό αντικείμενο είναι το "πολιτιστικό περιβάλλον" του άρθρου 24, στο θεσμικό πεδίο του οποίου κινείται το πλέγμα των κειμένων ποινικών διατάξεων. Μ' αυτό το πνεύμα άλλωστε ως τίτλος της πρότασής μας προκρίθηκε ο όρος "πολιτιστική υπόσταση της χώρας".

Με βάση την κείμενη νομοθεσία, ο συνδυασμός των διατάξεων του ν. 1608/1950, 495/1976, 1272/1982 προσδίδει στη νομική προστασία της πολιτιστικής παράδοσης έναν υπέρμετρα οικονομικό χαρακτήρα. Έτσι αν το υλικό αντικείμενο μιας αξιόποινης πράξης, που στρέφεται κατά του πολιτιστικού περιβάλλοντος έχει "αξία" άνω των 2.000.000 δρχ., η πράξη της υπεξαίρεσης ή της κλοπής χαρακτηρίζεται ως κακούργημα, ενώ αν έχει αξία κάτω των 2.000.000 δρχ. χαρακτηρίζεται πλημμέλημα. Ο τρόπος αυτός αξιολόγησης παράνομης συμπεριφοράς εγκαταλείπεται. Εισάγεται ένα νέο κριτήριο, με το οποίο, η νομική αξιολόγηση μιας προσβολής της πολιτιστικής υπόστασης της χώρας αποβάλλει τον οικονομικό χαρακτήρα και αποκτά ουσιαστικό περιεχόμενο. Πρόκειται για το κριτήριο της πολιτιστικής αξίας του πράγματος. Μετρά, όχι την οικονομική αξία του αντικειμένου του εγκλήματος, αλλά τη σχέση του με τον πολιτισμό, που είναι τελικά και το προστατευόμενο έννομο αγαθό. Με βάση αυτό το κριτήριο γίνεται και η νομοτυπική εξειδίκευση κάθε εγκλήματος και η κλιμάκωση της ποινικής απειλής. Με τη μέθοδο του ορισμού έννοιας, που περιλαμβάνεται στο άρθρο 1 εισάγεται ένα ζευγάρι επάλληλων

εννοιών. Πρόκειται για τις έννοιες του "έργου πολιτισμού" και του "εξέχοντος έργου πολιτισμού".

α. Έργο πολιτισμού: Ορίζεται κάθε πράγμα αρχαιολογικής ή καλλιτεχνικής ή ιστορικής ή πολιτιστικής αξίας. Ο ορισμός αυτός αποσυνδέει την έννοια της παράδοσης από ένα ορισμένο χρονικό σημείο. (όπως π.χ. το 1830 στον αρχαιολογικό νόμο). Η τροποποίηση αυτή είναι κεφαλαιώδης και πρωτοποριακή. Στηρίζεται στην αρχή ότι η πολιτιστική κληρονομιά και η πολιτιστική παράδοση δεν διακόπτονται με τεχνητά χρονικά σύνορα. Ζουν και εξελίσσονται, αποτελούν τόσο παρελθόν, όσο και ενεστώτα δρώσα πραγματικότητα εν τω γίνεσθαι. Γι' αυτό η ποινική προστασία, με τις αυστηρότατες ποινικές διατάξεις, που θεσπίζονται, αφορά όλα τα στοιχεία της πολιτιστικής φυσιογνωμίας της χώρας, παρόντα και παρελθόντα.

Ουσιώδης όρος του ορισμού της έννοιας των έργων πολιτισμού είναι να ανήκουν κατά κυριότητα στο Δημόσιο ή σε Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου ή σε Εκκλησία ή σε Μονή ή σε υποκειμενα σε Εκκλησία ή σε Μονή νομικά πρόσωπα ή καθιδρύματα δημόσια ή ιδιωτικά, αδιάφορα από το ποιος έχει την κατοχή ή νομή τους. Οι λόγοι, που επιβάλλουν τον περιορισμό αυτόν, είναι οι εξής:

I. Το Δημόσιο, η Εκκλησία και τα παραπάνω νομικά πρόσωπα ενσαρκώνουν την ιδιοκτησία του κοινωνικού συνόλου στον πολιτισμό. Σημαντικά ευρήματα διαθέτουν βέβαια και ιδιώτες. Ωστόσο οι ιδιώτες καλύπτονται από άλλες επίσης αυστηρές διατάξεις. Μόνο έργα πολιτισμού, που αποτελούν κοινό κτήμα του κοινωνικού συνόλου μπορούν να δικαιολογήσουν τη διακεκρμένη και ιδιάζουσα σε αυστηρότητα ποινική προστασία, που θεσπίζουν οι νέες διατάξεις.

II. Δεν γίνεται επίσης διάκριση ανάμεσα στην Ελλάδα και άλλες χώρες. Και αυτό για δύο λόγους:

1. Γιατί η αυστηρότητα πρέπει να εκτείνεται και σε έργα πολιτισμού άλλης χώρας, που βρίσκονται στην Ελλάδα με πολιτιστικές ανταλλαγές ή διεθνείς συμφωνίες.

2. Γιατί απαιτείται ο ίδιος σεβασμός σε όλα τα έργα του πολιτισμού ανεξάρτητα από εθνική προέλευση.

Οι ενδεικτικές περιπτώσεις, που περιέχονται στο εδάφιο στ', αποσαφηνίζουν τον κύριο όγκο του πεδίου προστασίας. Αποτελούν ενδείξεις (και όχι περιοριστική απαρίθμηση) καθοδηγητικού για το δικαστή χαρακτήρα και συγχρόνως αμάχητο νομικό τεκμήριο ότι αποτελούν έργα πολιτισμού κατά την έννοια του ορισμού, που αναλύθηκε παραπάνω.

Στο εδάφιο ζ' εισάγεται η έννοια του εξέχοντος έργου πολιτισμού. Η διαφορά του εξέχοντος έργου πολιτισμού από (απλά) έργο πολιτισμού είναι καθαρά ποσοστική. Εξέχον έργο πολιτισμού είναι έργο πολιτισμού μεγιστης αξίας (ουσιαστικής και όχι οικονομικής). Το κριτήριο είναι ουσιαστικό, γιατί γνωμόνας κατάταξης στην κατηγορία του εξέχοντος έργου πολιτισμού δεν είναι η οικονομική αξία αλλά ο βαθμός σύνδεσης του με την ιστορική μνημη του Έθνους ή την πολιτιστική του κληρονομιά.

Και εδώ δεν γίνεται απολύτως καμιά διάκριση του ελληνικού με άλλα έθνη. Όλα είναι εξίσου σεβαστά.

Ο προσανατολισμός του ποινικού νομοθέτη στο νέο αυτό σύστημα εννοιών μεταβάλλει ολοκληρωτικά τη "νοοτροπία" του νόμου απέναντι στο πρόβλημα της προστασίας του πολιτιστικού περιβάλλοντος. Οριοθετείται μια νέα οπτική, που έχει ως ακρογωνιαίο λίθο την αντίληψη ότι η πολιτιστική παράδοση είναι καθολική, αδιαίρετη, κοινό κτήμα του λαού και πρέπει να προστατευθεί μέσα στην ενότητά της.

Για τον τίτλο της πρότασης νόμου

Ο τίτλος της πρότασης μας απεικονίζει την προβληματική, που εμπνέει τη δόμηση των ουσιαστικών διατάξεων και τον τρόπο, που διαμορφώνεται το προστατευόμενο έννομο αγαθό.

Η συνταγματική διάταξη του άρθρου 24 αναφέρεται στο νόμο "πολιτιστικό περιβάλλον". Ο όρος αυτός είναι ευρύτατος και περικλείει, σύμφωνα και με το νομοθετικό ορισμό του ν. 360/1976 κάθε ανθρώπογενές στοιχείο πολιτισμού, αντιδιαστέλλοντας την έννοια του κατασκευασμένου από τον άνθρωπο περιβάλλοντος με το φυσικό περιβάλλον, που συγκροτείται στα φυσικά στοιχεία, τον αέρα, τα νερά, το έδαφος και όσα περικλείουν οι γενικές αυτές κατηγορίες. Ο νοηματικός πυρήνας της έννοιας του πολιτιστικού περιβάλλοντος είναι η πολιτιστική υπόσταση της χώρας. Η πολιτιστική υπόσταση της χώρας περιλαμβάνει τα πιο ζωτικά στοιχεία του πολιτιστικού περιβάλλοντος αυτά που συνέχουν και ενώνουν το έθνος σε μια αυτοδύναμη και πολιτιστικά αυθύπαρκτη κατηγορία. Απ' αυτήν την πλευρά η πολιτιστική υπόσταση της χώρας περιλαμβάνει και εξαντλείται στα έργα πολιτισμού όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 1 της πρότασης νόμου. Το έννομο αγαθό, που αποτελεί το νομικό αντικείμενο των σχετικών ουσιαστικών ποινικών διατάξεων, είναι η πολιτιστική συνοχή της χώρας, η διατήρηση και προστασία της πολιτιστικής της υπόστασης.

B. ΕΙΔΙΚΑ

Ως προς το άρθρο 2

Με το άρθρο 2 της πρότασης προτείνεται η παρεμβολή ενός νέου κεφαλαίου στον Ποινικό μας Κώδικα με αριθμό ΒΑ και τον τίτλο "Εγκλήματα κατά της πολιτιστικής υπόστασης της χώρας", με την προσθήκη 14 νέων άρθρων με τους αριθμούς 152 Α έως 152 Ν.

Ειδικότερα:

1. Προτεινόμενο Άρθρο 152 Α ΠΚ

Με το άρθρο αυτό ποινικοποιείται αυτοτελώς η παράνομη κατοχή έργου πολιτισμού. Η λύση αυτή επιβάλλεται για νομικούς και ουσιαστικούς λόγους.

Οι ουσιαστικοί λόγοι:

Ο κάτοχος έργου πολιτισμού (εκτός από αυτά που κυκλοφορούν και διατίθενται χωρίς περιορισμούς) πρέπει να γνωρίζει την προέλευση του έργου και να το δηλώνει απροφάσιστα, όταν αυτό απαιτείται, στην αρμόδια αρχή. Αλλιώς πρέπει να απέχει από την απόκτησή του έχοντας παράλληλα και τη γενική υποχρέωση ενημέρωσης των αρμόδιων αρχών. Αυτή είναι μια βασική προϋπόθεση για την κυκλοφορία και κατοχή των έργων πολιτισμού που πρέπει να εφαρμοστεί. Χωρίς αυτήν δεν μπορεί να εξασφαλιστεί ο έλεγχος της πολιτείας και η διασφάλιση της κοινής ιδιοκτησίας στα έργα πολιτισμού.

Οι νομικοί λόγοι:

Η παράνομη κατοχή τιμωρείται σήμερα με εξαιρετικά χαμηλές ποινές για το μέγεθος της απαξίας της πράξης και με περιπετειώδη νομικά τρόπο. Στο πλαίσιο του άρθρου 6 του ν. 5351 ο κάτοχος αρχαίων οφείλει να δηλώσει την κατοχή μέσα σε 15 μέρες. Αν δεν το πράξει τιμωρείται με πρόστιμο 500-2.000 δρχ. Αν δε το πράξει μετά από δύο μήνες το πρόστιμο μπορεί να φτάσει τις 4.000 δρχ. Αν το αρχαίο αποκαλυφθεί από την αρχή και υπάρχει το υποκειμενικό στοιχείο του "σκοπού παράνομης διάθεσης" μπορεί να επιβληθεί και φυλάκιση, όχι όμως περισσότερο από 6 μήνες (ελάχιστο 1 μήνας). Οι σχετικές διατάξεις πασχουν σε πολλά σημεία:

α. ο περιορισμός των διατάξεων στα "αρχαία" μεταβάλλει τα ποινικά δικαστήρια, σε επιστημονικά αρχαιολογικά for.. με αποδεικτικό πρόβλημα αν το α ή β κομμάτι χρονολογείται πριν ή μετά το 1830, το 1453 ή άλλες ημερομηνίες.

β. Ο "σκοπός παράνομης διάθεσης", που είναι βασικό στοιχείο για τη στοιχειοθέτηση της υποκειμενικής υπόστασης του αδικήματος και για την επιβολή κάποιων σταχεω-

ζους ουσιαστικής ποινής (τα πρόστιμα είναι ουσιαστική τιμωρησία), αναγκάζει το δικαστή να ανατρέχει στα μύχια της ενδιάθετης βούλησης του κατηγορουμένου και να διανύσει 'τι σκοπούς' και τι όχι, πράγμα εξόχως δυσχερές αν όχι ανέφικτο.

Γι' αυτούς τους λόγους προτιμήθηκε η νομικά ορθόδοξη οδός της ποινικής πρόβλεψης της παράνομης κατοχής.

Ρητρα επικουρικότητας

Η διάταξη του άρθρου 2 είναι επικουρική και εφαρμόζεται μόνο αν δεν συντρέχει περίπτωση τιμωρησης για βαρύτερη πράξη (ιδίως υπεξαίρεση). Αν συντρέχει τέτοια περίπτωση, τότε βέβαια απορροφάται από τη βαρύτερη διάταξη.

Νομοτυπική μορφή

Το προτεινόμενο άρθρο 152 Α διαρθρώνεται σε τρεις παραγράφους. Αν υπάρχει παράνομη κατοχή έργου πολιτισμού επιβάλλεται φυλάκιση και χρηματική ποινή (παρ. 1). Αν υπάρχει παράνομη κατοχή εξέχοντος έργου πολιτισμών (παρ. 2) επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστο δύο ετών και χρηματική ποινή. Αν η πράξη γίνει από αμέλεια επιβάλλεται φυλάκιση μέχρι 18 μηνών και χρηματική ποινή (παρ. 3). Αν το έργο πολιτισμού είναι μικρής αξίας επιβάλλεται φυλάκιση μέχρι ενός έτους και χρηματική ποινή σύμφωνα με το προτεινόμενο άρθρο 152 Θ του ΠΚ.

2. Προτεινόμενο άρθρο 152 Β ΠΚ

Με το άρθρο αυτό εισαγεται το ιδιώνυμο έγκλημα της κλοπής έργου πολιτισμού. Ο λόγος που επιβάλλει τον αποχωρισμό των περιπτώσεων αυτών από τις κοινές διατάξεις της κλοπής είναι ο εξής:

Με την κλοπή έργου πολιτισμού δεν πλήττεται μόνο το έννομο αγαθό της ιδιοκτησίας. Προσβάλλεται επίσης η πολιτιστική συνοχή της χώρας, η πολιτιστική υπόστασή της.

Άρα το έγκλημα αυτό, παρόλο που εμφανίζει κοινό νομοτυπικά χαρακτηριστικά με την κλοπή, έχει ουσιαστική αυτοδυναμία στο βαθμό απαξίας του και γι' αυτό αφ' ενός πρέπει να επισύρει βαρύτερες ποινές, αφ' ετέρου πρέπει να ενσωματωθεί δογματικά στο νέο κεφάλαιο ΒΑ.

Νομοτυπική μορφή

Η κλοπή έργου πολιτισμού διαρθρώνεται σε δύο παραγράφους. Με την πρώτη τιμωρείται με κάθειρξη η κλοπή έργου πολιτισμού. Με τη δεύτερη επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον 10 ετών ή ισόβια κάθειρξη, αν κλαπεί εξέχον έργο πολιτισμού.

Η νομική σχέση του 152 Β.ΠΚ με το 372 εδ. α και β ΠΚ.

Ως τώρα η σχετική ύλη καλυπτόταν από το άρθρο 374 εδ. α και β. ΠΚ. Με την εισαγωγή του 152 Β είναι φανερό πως περιορίζεται η έκταση εφαρμογής του άρθρου 374 εδ. α και β. ΠΚ σε πράγματα που είτε αποτελούν έργα πολιτισμού αλλά ανήκουν σε ιδιώτες ή έχουν μεν θρησκευτική σημασία, δεν αποτελούν όμως έργα πολιτισμού.

Στις περιπτώσεις εφαρμογής του 152 Β είναι βέβαια φανερό πως το 374 εδ. α και β ΠΚ απορροφάται.

3. Ως προς το 152 Γ

Η υπεξαίρεση έργου πολιτισμού καθίσταται με το άρθρο αυτό ιδιώνυμο έγκλημα για τους ίδιους λόγους που εκτέθηκαν ανωτέρω για την κλοπή. Με τον ίδιο τρόπο διαρθρώνεται στο άρθρο 152 Γ η ποινική απειλή, με τη μόνη αυτονόητη διαφορά ότι ακολουθείται η νομοτυπική μορφή του άρθρου 375 ΠΚ.

Ειδικότερα μόνο ως προς τη νομική σχέση του νέου άρθρου 152 Γ με το άρθρο 375 ΠΚ παρατηρείται ότι για να στοιχειοθετηθεί η αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος 152 δεν απαιτούνται οι περιστάσεις της παρ. 2 του

άρθρου 375. Αν τυχόν συντρέχουν, αυτονόητο βέβαια είναι ότι θα αποτελούν επιβαρυντικές περιστάσεις κατά την επιμέτρηση της ποινής. Φανερό είναι επίσης ότι η συρροή των διατάξεων του 152 Γ με το 375 ΠΚ είναι φαινόμενη και το 152 Γ απορροφά το 375. Πρέπει επίσης να τονισθεί πως, αν οι κλοπές και οι υπεξαίρεσεις είναι μικρής αξίας, θεσπίζεται προνομιούχος παραλλαγή με το άρθρο 152 Θ παρ. 2 και βέβαια επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστο δύο ετών και χρηματική ποινή.

Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι με την παρ. 4 του άρθρου 152 Γ προβλέπεται νομοθετικός περιορισμός στο χαρακτηρισμό ορισμένων πράξεων ως υπεξαίρεσεων. Πρόκειται για τις περιπτώσεις τυχαίας ανεύρεσης αρχαιοτήτων κατά την ανασκαφή, την άρση ή άλλη ανάλογη εργασία. Στις περιπτώσεις αυτές θα ήταν ανεπιεικές να χαρακτηριστεί η μη έγκαιρη δήλωση των πραγμάτων αυτών ως υπεξαίρεση πριν διανυθεί ένα ικανό χρονικό διάστημα, που ορίζεται στα δύο έτη από το οποίο προκύπτει χωρίς αμφιβολία ο σκοπός παράνομης ιδιοποίησης. Σ' αυτές βέβαια τις περιπτώσεις δεν αποκλείεται η ποινική ευθύνη για παράνομη κατοχή. Άλλο βέβαια είναι το θέμα των ατόμων, που έχουν επαγγελματικό καθήκον να αναφέρουν αμέσως την ανεύρεση.

4. Ως προς το προτεινόμενο άρθρο 152 Δ ΠΚ.

Η φθορά των έργων πολιτισμού έχει πάρει τα τελευταία χρόνια επικίνδυνες διαστάσεις. Ιδιαίτερα τα έργα που είναι δημόσια εκτεθειμένα σε ανοικτό χώρο ή σε χώρους λατρείας γίνονται ανηκείμενο φθορών εξ αιτίας παράνομων και αντεπιστημονικών επεμβάσεων με αφαίρεση μελών ή στοιχείων, με εγχαράξεις και κάθε είδους βανδαλισμών. Οι βανδαλισμοί ιδιαίτερα οδηγούν τον ποινικό νομοθέτη να θεσπίσει με πρόσφατη διάταξη του ν. 1419/1984 ιδιώνυμο έγκλημα φθοράς μνημείων που περιλήφθηκε ως τέταρτη παράγραφος στη διάταξη για τις διακεκριμένες περιπτώσεις φθοράς του άρθρου 382 ΠΚ. Στην ίδια τυπολογία εγκλημάτων, με άλλο όμως κίνητρο, ανήκουν οι περιπτώσεις που οικονομικοί ή άλλοι λόγοι οδηγούν ιδιοκτήτες ακινήτων, στα οποία ανευρίσκονται αρχαιότητες ή άλλα στοιχεία πολιτισμού, να τις καταστρέφουν.

Για τους λόγους αυτούς απαιτείται να ενταχθεί στην παρούσα πρόταση ιδιαίτερη ποινική διάταξη με την προσθήκη βαρύτερης ποινικής πρόβλεψης στις περιπτώσεις φθοράς ή βλάβης ορισμένων πραγμάτων της πρότασής μας.

Η νομική σχέση του προτεινόμενου άρθρου 152 Δ ΠΚ με το άρθρο 382 παρ. 4 ΠΚ.

Ήδη το άρθρο 382 παρ. 4 ΠΚ είχε σχεδιαστεί, εν όψει των νομοθετικών εξελίξεων ως επικουρικό σε σχέση με βαρύτερες ποινικές διατάξεις.

Στο πλαίσιο αυτό η έκταση εφαρμογής του 382 παρ. 4 ΠΚ περιορίζεται στις περιπτώσεις ιδιοκτητών πραγμάτων. Σημειώνεται επίσης ότι με την τροποποίηση αυτήν καταργείται ως περιττό το άρθρο 49 του ν. 5351 που ρυθμίζει το ίδιο αντικείμενο.

Ένα θέμα, επίσης το οποίο πρέπει να διευκρινιστεί, είναι το ακόλουθο:

Στην κατηγορία των εγκλημάτων αυτών ανήκει ουσιαστικά και η περίπτωση που ο νόμος ιδιοκτήτης ακινήτου που έχει χαρακτηριστεί ως διατηρητέο, σύμφωνα με το νόμο, καταστρέφει ή μεταβάλλει τη μορφή του για να επιτύχει την ανοικοδόμηση ή την εκμετάλλευση του οικοπέδου του.

Παρόλο που η πράξη αυτή έχει εντονότατη απαξία, κρίθηκε σκόπιμο στη φάση αυτή να μην επιδιωχθεί η πιο δραστηρή παρέμβαση του κράτους με τη μέθοδο της ποινικής καταστολής, πριν ολοκληρωθεί η πολιτική κινήτρων για τη διατήρηση των μνημείων αυτών, που βέβαια ανήκουν οργανικά στην πολιτιστική μας κληρονομιά.

Η νομική σχέση του προτεινόμενου άρθρου 152 Δ με το άρθρο 14 παρ. 2 ν. 216/1929 Μαιου/Ιουνίου 1943 "περί οργάνωσης της υπηρεσίας Ανασπλήσεως των αρχαίων και ιστορικών μνημείων του Κράτους".

Μολονότι οι δύο αυτές διατάξεις φαίνονται ότι επικαλύπτονται, μερικά, σημειώνεται ότι πρόκειται για δύο αυτοτελείς και ανεξάρτητες διατάξεις που δεν αποκλείεται να συρρέουν κατ' ιδέαν. Με το 152 Δ, όπως και με το 384 παρ. 4 ΠΚ επιδιώκεται η προστασία των έργων πολιτισμού από τη φθορά ή τη βλάβη.

Το περιεχόμενο της πρόθεσης του αυτοργού στα αδίκηματα αυτά είναι: να φθείρει. Αντίθετα το 14 παρ. 2 απαγορεύει την τέλεση επισκευαστικών εργασιών χωρίς τις εγγυήσεις των άρθρων 13 και 14 παρ. 1 του νόμου αυτού. Επομένως οι δύο διατάξεις διαφοροποιούνται ως προς το περιεχόμενο της υποκειμενικής υποστάσης, που κρίνει τελικά το νομικό χαρακτηρισμό μιας πράξης, χωρίς να αποκλείεται και η περίπτωση συρροής.

5. Ως προς το προτεινόμενο άρθρο 152 Ε ΠΚ

Η κλεπταποδοχή έργων πολιτισμού λειτουργεί ως κλειδί στο όλο κύκλωμα της αρχαιοκαπηλείας. Χωρίς κλεπταποδόχους, διάμεσους στη διακίνηση κλοπιμαίων έργων πολιτισμού, καταρρέει στο μεγαλύτερο μέρος της η δυνατότητα οικονομικής αξιοποίησης των προϊόντων εγκλήματος. Γι' αυτόν το λόγο η διάταξη του άρθρου 152 Ε είναι ίσως η κρισιότερη διάταξη του νομοσχεδίου. Ο κλεπταποδόχος είναι και συνήθως ο ηθικός αυτοργός της ίδιας της παράνομης πράξης. Με το άρθρο 152 Ε επιδεικνύεται η δέουσα αυστηρότητα στις πράξεις αυτές. Επιβάλλεται η ποινή της κάθειρξης στα απλά έργα πολιτισμού και της κάθειρξης τουλάχιστο 10 ετών, αν το πράγμα που αποδεχεται ο δράστης είναι εξεχον εργο πολιτισμού.

6. Ως προς το προτεινόμενο άρθρο 152 ΣΤ ΠΚ

Η παράνομη εξαγωγή έργου πολιτισμού είναι συχνά η κατάληξη ενός κλοπιμαίου έργου. Η πράξη αυτή προβλέπεται σήμερα για τα αρχαία στο άρθρο 20 του ν. 5351 και τιμωρείται με ποινή φυλάκισης 1 μήνα μέχρι 5 χρόνια.

Η νομολογία του Αρείου Πάγου πάγια δέχεται ότι η παράνομη εξαγωγή αρχαιοτήτων δεν εμποδίζει την επιβολή ποινής και για λαθρεμπορία, αν βέβαια συντρέχουν οι σχετικές προϋποθέσεις. Με την προτεινόμενη διάταξη αναμορφώνεται το έγκλημα της παράνομης εξαγωγής. Η νομοτυπική του χάραξη περιλαμβάνει δύο παραλλαγές, μία που αφορά έργο πολιτισμού που τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον 2 ετών και μία που αφορά εξεχον έργο πολιτισμού και τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι 10 ετών. Η διάταξη αυτή ουδόλως αποκλείει την ποινική ευθύνη για άλλα αδικήματα αυτού του κεφαλαίου. Πρέπει επίσης να σημειωθεί πως η απόπειρα εξομοιώνεται με το τετελεσμένο έγκλημα, πράγμα που συνέβαινε και υπό το καθεστώς του άρθρου 20 του ν. 5351/1932.

Το περιεχόμενο του δόλου

Στις περιπτώσεις των αξιοποιωνών πράξεων της κλοπής, της υπεξαίρεσης ή της φθοράς εξεχόντος έργου πολιτισμού, καθώς και στις περιπτώσεις του εγκλήματος της κλεπταποδοχής, το περιεχόμενο της υποκειμενικής υποστάσης εξαντλείται (εκτός από τα τυχόν πρόσθετα υποκειμενικά στοιχεία) στους δύο πρώτους βαθμούς δόλου δεν αρκεί δηλαδή ο ενδεχόμενος δόλος. Η λύση αυτή κρίθηκε απαραίτητη γιατί το μεγάλο μέγεθος των απειλούμενων ποινών απαιτεί ιδιαίτερη ένταση στο δόλο, προϋπόθεση που είναι αμφίβολο αν καλύπτει η περίπτωση του ενδεχόμενου δόλου. Δεν αποκλείεται για τη στοιχειοθέτηση εγκλήματος

κλοπής, υπεξαίρεσης, κ.λπ. έργου πολιτισμού της περίπτωσης στ του άρθρου 152 Ζ του ΠΚ όπως προτείνεται εδώ.

7. Ως προς το άρθρο 152 Ζ ΠΚ

Γίνεται πολύ αυστηρότερη η ποινική κύρωση για την παράνομη ανασκαφή. Από 1 μήνα - 2 χρόνια που πρόβλεπε το άρθρο 46 του ν. 5351 διαμορφώνεται σε ποινή φυλάκισης τουλάχιστον 3 μηνών και χρηματική ποινή. Συγχρόνως αντιμετωπίζεται το σύγχρονο έγκλημα, φαινόμενο της αρχαιοκαπηλείας των βυθών, που τελευταία έχει πάρει δραματικές διαστάσεις. Όλη η ελληνική θάλασσα οργώνεται από πλεούμενα αρχαιοκαπήλων, που λυμαινονται κυριολεκτικά τον πλούτο που βρίσκεται στους βυθούς των θαλασσών.

Πρέπει να σημειωθεί ότι με τη διάταξη του άρθρου αυτού δεν απαιτείται να βρεθούν αρχαία ή άλλα ευρήματα. Αρκεί μόνο η οργάνωση του εγχειρήματος της ανασκαφής ή της παράνομης ανέλκυσης.

Η νομοτυπική μορφή του προτεινόμενου άρθρου 152 Ζ α. Η διάταξη διαμορφώνεται ως επικουρική απέναντι σε άλλα εγκλήματα του ίδιου νόμου.

β. Διαμορφώνεται ως έγκλημα σκοπού, απαιτείται δηλαδή πέρα από το δόλο και σκοπός ανεύρεσης αρχαιοτήτων στο εδάφιο α. του άρθρου.

Ως προς την παράνομη ανέλκυση απαιτείται μόνο δόλος στην οργάνωση της επιχειρήσης.

Ως προς το άρθρο 152 Η

Εισάγεται ιδιώνυμη περίπτωση ληστείας έργων πολιτισμού. Ο λόγος είναι ο ίδιος που αναλύθηκε παραπάνω στην κλοπή και την υπεξαίρεση έργων πολιτισμού. Ληστεία έργου πολιτισμού συνεπάγεται αυτόματα την ποινή κάθειρξης τουλάχιστον 10 ετών ή ισόβιας κάθειρξης.

Αυτό δικαιολογείται από τη βαρύτατη απαξία της πράξης και από το γεγονός της μεγάλης πόρωσης των ατόμων αυτών όταν "κτυπούν" μοναστήρια με γέροντες μοναχούς ή ελλιπώς φυλασσόμενες εκκλησίες κ.λπ.

Νομική σχέση προτεινόμενου άρθρου 152 Η και 380 παρ. 2 ΠΚ

Είναι φανερό πως οι περιστάσεις του άρθρου 380 παρ. 2 ΠΚ λειτουργούν στο νομικό πλαίσιο των επιβαρυντικών περιστάσεων. Αν συντρέχουν ασφαλώς θα λειτουργήσουν στην κατεύθυνση αποκλεισμού τυχόν ελαφρυντικών περιστάσεων, που θα επέφεραν μείωση της ποινής στο μέτρο του άρθρου 83.

Ως προς το άρθρο 152 Θ

Στις περιπτώσεις μικρής αξίας του έργου πολιτισμού για λόγους δικαίας κρατικής και ανάλογης με την απαξία της πράξης χρήσης του ύψιστου όπλου της ποινής, προβλέπονται ορισμένες προνομιούχες παραλλαγές.

Οι παραλλαγές αυτές διορθώνονται σε δύο επίπεδα. Στο πρώτο ορίζονται ποινές σε βαθμό πλημμελήματος όταν το υλικό αντικείμενο είναι μικρής αξίας. Στο δεύτερο ορίζεται υποχρέωση του δικαστηρίου να επιβάλλει μειωμένη ποινή (μείωση της ποινής ως το ελάχιστο όριου του είδους της ή επιβολή μόνο χρηματικής ποινής) στο μέτρο του άρθρου 83 εδ. δ, όταν η αξία αυτή είναι ασήμαντη.

Για την έννοια της αξίας

Ο όρος "αξία" όπως χρησιμοποιείται στο προτεινόμενο άρθρο 152 Θ, καμιά απολύτως σχέση δεν έχει με την οικονομική μέτρ. Κριτήριο που διαπνέει όλο το οικοδόμημα

των διατάξεων αυτών είναι μόνο η πολιτιστική αξία (ή η ιστορική, επιστημονική κ.λπ.) των σχετικών πραγμάτων.

Είναι επομένως φανερό πως οι διατάξεις αυτές των παρ. 1,2,3, του προτεινόμενου άρθρου 152 Θ δεν έχουν καμιά απολύτως σχέση με τις διατάξεις 372 παρ. 2, (κλοπή ιδιαίτερη μεγάλης αξίας) 377, (κλοπές και υπεξαυρέσεις ευτελούς αξίας) 382 παρ. 2 εδ. β, (διακεκριμένη φθορά αντικειμένου μεγάλης αξίας) ΠΚ.

Ως προς το προτεινόμενο άρθρο 152 Ι

Το παράνομο κυκλωμα αρχαιοκαπηλείας, μένει συνθήως πίσω από το προσκήνιο της τέλεσης των αξιόποινων πράξεων. Με υποσχέσεις και χρήματα, πείθει άλλους να παίρνουν το ρίσκο της ανασκαφής ή της εξαγωγής ή των κλοπών ή υπεξαυρέσεων. Οι διατάξεις περί ηθικής αυτουργίας δεν είναι αρκετές για να λειτουργήσουν ως αποτρεπτικός παράγων στην δράση των ατόμων αυτών, που από ουσιαστική άποψη αποτελούν τους πιο επικινδύνους εγκληματίες. Χρειάζεται να φτάσει κανείς σε μια προγενέστερη, προπαρασκευαστική φάση του εγκλήματος και να την πλήξει. Η φάση αυτή είναι η παρακίνηση.

Με την προτεινόμενη διάταξη καλύπτεται αυτή η ανάγκη.

Η νομοτυπική διάρθρωση του άρθρου 152 Ι

Το άρθρο διαρθρώνεται σε τρεις παραγράφους. Με την πρώτη τιμωρείται το άτομο που παρακινεί σε ορισμένα εγκλήματα.

Με τη δεύτερη αναφέρονται για λόγους σαφήνειας ενδεικτικές περιστάσεις παρακίνησης.

Με την τρίτη τιμωρείται η κατά συναυτουργία παρακίνηση σε βαθμό κακούργηματος.

Η νομική σχέση του άρθρου 152 Ι με τις διατάξεις περί ηθικής αυτουργίας και συνέργειας.

Υπάρχει ρήτρο μερικής επικουρικότητας που καθορίζει ότι οι διατάξεις περί ηθικής αυτουργίας ή συνέργειας εφαρμόζονται μόνο όταν με αυτές απειλείται βαρύτερη ποινή. Διαφορετικά ο δράστης θα διωχθεί για παρακίνηση, αυτοτελώς και ενδεχομένως σε συρροή με την πράξη στην οποία υπηρξε ηθικός αυτουργός.

Η νομική σχέση 152 Ι και 186 ΠΚ

Είναι φανερό πως το 152 Ι εισάγεται ως ιδιώνυμη μορφή του 186 και κατά συνέπεια απορροφά τις σχετικές πράξεις που εμπίπτουν σ' αυτό.

Ως προς το άρθρο 152 Κ

Με το άρθρο αυτό τιμωρείται βαρύτερα από το έγκλημα της σύστασης και συμμορίας, η σύσταση σπειρας για αφαίρεση έργων πολιτισμού για τους ίδιους λόγους που εκτέθηκαν παραπάνω.

Ως προς το άρθρο 152 Λ

Η εμπορία των έργων πολιτισμού, μπορεί να αποτελέσει το μανδύα για την τέλεση αξιόποινων πράξεων. Γι' αυτόν το λόγο οι διατυπώσεις της κείμενης ειδικής νομοθεσίας πρέπει να τηρούνται σχολαστικά. Με το άρθρο προβλέπεται στις περιπτώσεις παράνομης εμπορίας η ποινή της φυλάκισης μέχρι 2 ετών και η χρηματική ποινή.

Κατά τα λοιπά διατηρούνται όλες οι κείμενες διατάξεις που τιμωρούν την παρανομη διάθεση ή επιβάλλουν παρεπόμενες κυρώσεις ή διοικητικές ποινές.

Ως προς το άρθρο 152 Μ

Με το άρθρο αυτό θεσπίζονται παρεπόμενες ποινές και στέρησεις στις περιπτώσεις κακούργημάτων.

Ειδικές διατάξεις με τις οποίες επιβάλλονται άλλες παρεπόμενες ποινές διατηρούνται. Ισχύουν βέβαια όπως είναι αυτονοητο και όλες οι παρεπόμενες ποινές που προβλέπει δυνητικά ο ΠΚ.

Με το άρθρο 152 Ν ο έμπορος αρχαιοτήτων που τελεί κακούργημα χάνει ισόβια την άδεια εμπορίας. Ο δημόσιος δημοτικός ή κοινοτικός υπάλληλος απολυείται οριστικά.

Ο ιδιωτικός συλλέκτης χάνει ισόβια την άδεια να κατέχει ιδιωτική συλλογή και τα εκθέματα του δημεύονται.

Η δημευση στο πλαίσιο αυτής της διάταξης λειτουργεί ως μέτρο ασφάλειας εφ' όσον ο συλλέκτης που έχει τελέσει κακούργημα δημιουργεί βάσιμο κίνδυνο για την τύχη των υπόλοιπων αντικειμένων της συλλογής του, που βέβαια πρέπει να διασφαλιστούν.

Ως προς το άρθρο 152 Ν

Θεσπίζεται ειδικός λόγος έμπρακτης μετάνοιας. Λόγω της αυστηρότητας των προβλεπόμενων ποινών, η έννομη τάξη πρέπει να δίνει την ευκαιρία στον υποψήφιο δράστη έστω και την τελευταία στιγμή να επανακάμπτει στη νομιμότητα. Λόγοι αντεγκληματικής πολιτικής επιβάλλουν την ελάφρυνση της θέσης του υποδίκου ο οποίος θα αποκαλύψει άλλες αξιόποινες πράξεις.

Ειδικότερα οι προϋποθέσεις της έμπρακτης μετάνοιας διαμορφώνονται ως εξής:

Αν κάποιος πριν εξετασθεί από Αρχή ματαιώσει έγκλημα ή συμβάλει στη ματαιώσή του απαλλάσσεται από κάθε ποινή.

Αν είναι υπόδικος κρίνεται επεικέστερα μόνο με τους όρους ότι:

α. η συμβολή του είναι ουσιώδης δηλαδή αποφασιστική και

β. η πράξη που αποκαλύπτεται ή τα πρόσωπα που συλλαμβάνονται διώκονται για πράξη τουλάχιστον ισοδύναμη με αυτήν για την οποία κατηγορείται.

Με το άρθρο 3

Αποφασιστικός παράγοντας για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας και ειδικά της βαρειάς είναι η σύντομη εκδίκαση των εγκλημάτων χωρίς βέβαια να θιγεται το δικαίωμα του κατηγορουμένου να υπερασπιστεί άνετα τον εαυτό του.

Η άποψη αυτή επικρατεί όλο και εντονότερα στην ποινική επιστήμη και κερδίζει έδαφος και διεθνώς. Ήδη το Συμβούλιο της Ευρώπης, η ΕΟΚ στα πλαίσια της πολιτικής συνεργασίας και ο ΟΗΕ ασχολούνται ενεργά με το πρόβλημα σε όλες του τις νομικές, πολιτικές και ανθρωπίνες διαστάσεις του.

Ο Έλληνας νομοθέτης ήδη έχει προσανατολισθεί στην κατεύθυνση εξασφάλισης ταχύτητας στην απονομή της δικαιοσύνης, στη βαρειά κυρίως εγκληματικότητα και στο πρόσφατο παρελθόν.

Με το ν. 663/1977 προβλέφθηκε σύντομη διαδικασία για διάφορα κακούργηματα.

Με το ν. 1366/1983 προστέθηκαν στη διαδικασία αυτή οι διακεκριμένες κλοπές και οι ληστείες. Τέλος με το ν. 1419/1984, θεσπίστηκε παράλληλη διαδικασία για τις ναυταπάτες.

Με την προτεινόμενη διάταξη εφαρμόζεται η διαδικασία αυτή και στα κακούργηματα του κεφαλαίου ΒΑ. Άλλωστε η διάταξη αυτή είναι επιτυχημένα δοκιμασμένη και θα συμβάλει στη γενικότερη αντεγκληματική πολιτική.

Με το άρθρο 4

Ορίζεται ότι το Δημόσιο μπορεί να παρίσταται πάντοτε ως πολιτικώς ενάγων σε δίκες για αδικήματα αυτού του κεφαλαίου και όταν ακόμα δεν συντρέχει η γενική προϋπόθεση να είναι "αμέσως παθών εκ της πράξεως".

Η λύση επιβάλλεται επειδή σε πολλές περιπτώσεις το Δημόσιο νέμεται η κατέχει έργα τέχνης που ιδιοκτήτες τους είναι Μονή που δεν έχει τη δυνατότητα να προβαίνει σε νομικές ενέργειες.

Επιβάλλεται επίσης από το γενικότερο νομικό λόγο ότι το Δημόσιο ενσαρκώνει την ιδιοκτησία του κοινωνικού συνόλου στα έργα πολιτισμού και συνεπώς μπορεί να παρίσταται ως εκπρόσωπός του και να ζητά όχι μόνο αποζημίωση για ηθική βλάβη αλλά και την τυχόν μείωση ή απώλεια αξίας του έργου πολιτισμού που αποτέλεσε το υλικό αντικείμενο της αξιόποινης πράξης.

Με το άρθρο 5

Θεσπίζονται ειδικές εγγυήσεις ώστε ο χαρακτηρισμός των έργων πολιτισμού να γίνεται LEGE ARTIS και να περιβάλλεται με το κύρος των ανωτάτων γνωμοδοτικών οργάνων της Πολιτείας του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου και του Κεντρικού Συμβουλίου Νεωτέρων Μνημείων. Με τη διαδικασία αυτή αποκλείεται τυχόν προχειρότητα ή αυθαίρεσία στην εκτίμηση ενός έργου πολιτισμού και έτσι εξασφαλίζεται η δίκαιη και αποτελεσματική εφαρμογή του νόμου και αποφεύγονται υπερβολές.

Με το άρθρο 6

Ορίζεται ότι τα έσοδα από τις χρηματικές ποινές αποδίδονται στο Τ.Α.Π.Α., που είναι ο φυσικός φορέας για να διαθέτει για σκοπούς προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Με το άρθρο 7

Καταργούνται οι διατάξεις που καλύπτουν το ίδιο αντικείμενο με το προτεινόμενο σχέδιο νόμου.

Με το άρθρο 8

Ορίζεται η ισχύς του σχεδίου νόμου.

Με τις σκέψεις αυτές υποβάλλουμε στην Εθνική Αντιπροσωπεία την παρούσα πρόταση νόμου και ζητάμε την επιψήφισή της.

Αθήνα 12 Δεκεμβρίου 1990

Οι προτείνοντες βουλευτές

Μελίνα Μερκούρη
Χρήστος Ροκόφυλλος
Σταυρος Μπένος
Μαρίκ Φαραντούρη
Γιώργος Παπανδρέου
Ιωσήφ Βαλυράκης
Γρηγόρης Νιότης
Ανδρέας Φούρος
Κίμων Κουλούρης
Δημήτρης Αλαμπάνος
Ελευθέριος Γκλιναβός
Γεώργιος Λιάνης
Δημήτρης Σαρρής
Στυλιανός Παπαθεμελής

ΠΡΟΤΑΣΗ ΝΟΜΟΥ

Για την ποινική προστασία της πολιτιστικής υπόστασης της Χώρας

Άρθρο 1

Στο άρθρο 13 του Ποινικού Κώδικα, προστίθενται εδάφια στ' και ζ', τα οποία έχουν ως εξής:

στ. Έργο πολιτισμού είναι κάθε πράγμα αρχαιολογικής ή καλλιτεχνικής ή ιστορικής ή πολιτιστικής αξίας, που ανήκει κατά κυριότητα στο ελληνικό ή σε αλλοδαπό δημοσιο ή σε νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ημεδαπό ή αλλοδαπό ή σε εκκλησία ή σε μονή ή σε υποκειμενα σε εκκλησία ή μονή νομικά πρόσωπα ή καθιδρύματα δημοσία ή ιδιωτικά οποιουδήποτε θρησκευματος, δόγματος ή ομολογίας, ανεξαρτήτως από το ποιος και με ποια ιδιότητα το κατέχει ή το νέμεται.

Έργο πολιτισμού είναι επίσης κάθε πράγμα αρχαιολογικής ή καλλιτεχνικής ή ιστορικής ή πολιτιστικής αξίας, που ανήκει κατά κυριότητα σε ιδιώτη, εφ' όσον υποκειται σε κρατική προστασία.

Ως έργα πολιτισμού θεωρούνται ιδίως:

α.α. Οι αρχαιότητες που προβλέπει το άρθρο 2 του ν. 5351 'περί αρχαιοτήτων', όπως κωδικοποιήθηκε με το π.δ. της 9/24 Αυγούστου 1932.

β.β. Τα κειμήλια και χειρόγραφα που προβλέπει το άρθρο 4 του νόμου που αναγράφεται στο προηγούμενο εδάφιο.

γ.γ. Κάθε στοιχείο ανθρωπίνης δημιουργίας που βρίσκεται στο βυθό των θαλασσών ή λιμνών περισσότερο από 100 χρόνια, καθώς επίσης και κάθε στοιχείο ανθρωπίνης ζωής και δημιουργίας η φυσικού εσωτερικού διάκοσμου των σπηλαίων.

γ.γ. Οι εκκλησίες ή άλλα καλλιτεχνικά και ιστορικά μνημεία και οικοδομήματα με τα συστατικά και παραρτηματά τους, παλαιότερα του 1830, που προβλέπει το άρθρο 52 του ανωτέρου νόμου και το άρθρο 14 παρ. 1 του ν. 216/29 Μαΐου/Ιουνίου 1943 'περί οργάνωσης της υπηρεσίας αναστήλωσης των αρχαίων και ιστορικών μνημείων του κράτους'.

δ.δ. Τα οικοδομήματα, μνημεία και έργα, με τα συστατικά και τα παραρτηματά τους, που προβλέπουν οι παρ. 1 και 3 του άρθρου 1 και του άρθρου 5 του ν. 1469 της 2/7 Αυγούστου 1950 'περί προστασίας ειδικής κατηγορίας οικοδομημάτων και έργων τέχνης μεταγενεστέρων του 1830' καθώς και κάθε έργο, μνημείο ή οικοδόμημα και υπόκειται σε κρατική προστασία κατ' εφαρμογή του νόμου αυτού.

ε.ε. Οι θρησκευτικές εικόνες που κατασκευάστηκαν μέχρι το τέλος του 19ου αιώνα, που προβλέπει η υπ' αριθμ. 4411 της 29 Φεβρουαρίου/Μαρτίου 1968 απόφαση του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης.

ζ.ζ. Εξέχον έργο πολιτισμού: είναι έργο πολιτισμού παλαιότερα του 1830, μεγίστης αρχαιολογικής ή καλλιτεχνικής ή ιστορικής ή πολιτιστικής αξίας, που αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της ιστορικής μνήμης έθνους ή της πολιτιστικής του κληρονομιάς.

Άρθρο 2

1. Με το κεφάλαιο Β του Ποινικού Κώδικα προστίθεται νέο κεφάλαιο με αριθμό Βα και τίτλο 'Εγκλήματα κατά της πολιτιστικής υπόστασης της χώρας'. Το κεφάλαιο αυτό αποτελείται από 14 άρθρα με αριθμούς 152 Α, 152 Β, 152 Γ, 152 Δ, 152 Ε, 152 ΣΤ, 152 Ζ, 152 Η, 152 Θ, 152 Ι, 152 Κ, 152 Λ, 152 Μ, 152 Ν, τα οποία έχουν ως εξής:

2

Άρθρο 152 Α

Παράνομη κατοχή έργων πολιτισμού

1. Όποιος με πρόθεση κατέχει παράνομα έργο πολιτισμού τιμωρείται με φυλάκιση και χρηματική ποινή, αν η πράξη του δεν τιμωρείται βαρύτερα με άλλη διαταγή.

2. Όποιος εν γνώσει της αξίας του, κατέχει παράνομα εξέχον έργο πολιτισμού τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστο δύο ετών και χρηματική ποινή τουλάχιστον 1.000.000 δρχ., αν η πράξη του δεν τιμωρείται βαρύτερα με άλλη διαταγή.